

18/2/2021

Τοποθέτηση Προέδρου του ΣΥΡΙΖΑ- Προοδευτική Συμμαχία, Αλέξη Τσίπρα, σε διαδικτυακή συζήτηση του ΣΥΡΙΖΑ – Π.Σ. με θέμα: «Οι ηθοποιοί στον καιρό του covid-19 και του #metoo»

Εγώ θέλω να ευχαριστήσω όλους και όλες όσοι παρευρίσκεστε σε αυτή την εκδήλωση, την πρωτότυπη εκδήλωση. Νιώθουμε λίγο αμήχανα διότι συνηθίζουμε να καθόμαστε στα καθίσματα του θεάτρου και να σας παρακολουθούμε πολλούς από εσάς. Τώρα όμως είμαστε πάνω στη σκηνή και σας βλέπουμε μέσα από τις οθόνες. Άλλωστε, η ζωή μας έχει αλλάξει πάρα πολύ τον τελευταίο ένα χρόνο.

Αυτό το μοντέλο της επικοινωνίας έχει μπει στην καθημερινότητα όλων μας. Είναι προφανώς πιο δύσκολο από ό,τι να μπορούμε δια ζώσης να συζητάμε, όμως νομίζω ότι σήμερα μπορούμε να κάνουμε μια ουσιαστική συζήτηση. Μια συζήτηση όχι προκατασκευασμένη, γι' αυτό και δεν έχω έρθει να πω πολλά πράγματα, έχω έρθει να σας ακούσω κυρίως, έχουμε έρθει να σας ακούσουμε.

Δεν έχουμε κάνει πρόβες, θα βγούμε χωρίς πρόβες. Αλλά νομίζω ότι έχουμε πάρα πολλά και σημαντικά πράγματα να πούμε κυρίως για τον χώρο του πολιτισμού που έχει βαθιές πληγές το τελευταίο διάστημα. Η μεγάλη πληγή είναι η πληγή της πανδημίας, προφανώς έχει πλήξει όλους μας, τον καθένα και την καθεμιά από εμάς.

Η κυρίαρχη αγωνία εδώ κι ένα χρόνο είναι η αγωνία για τη ζωή. Όμως, δίπλα σε αυτή την αγωνία και όσο σιγά σιγά θα αρχίσουμε -ας το ελπίσουμε ότι θα αρχίσουμε- να βλέπουμε τη δυνατότητα να ξεπερνιέται σε παγκόσμιο επίπεδο η πανδημία -είμαστε δυστυχώς ακόμη μακριά αλλά ας σκεφτούμε θετικά-, όταν όμως θα ξυπνήσουμε χωρίς την αγωνία της ζωής, αυτό που θα κυριαρχεί θα είναι η αγωνία της επιβίωσης. Ο χώρος της τέχνης, ο χώρος του πολιτισμού έχει πληγεί πάρα πολύ βαθιά. Ήταν ο πρώτος που έκλεισε και είναι αυτός που θα ανοίξει τελευταίος.

Όταν μιλάμε για τον χώρο του πολιτισμού, βεβαίως, που έχει πληγεί, -και ας μου επιτραπεί αυτό-, δεν είναι υπερβολή. Ο μέσος πολίτης, που έχει πληγεί κι αυτός, και βλέπει και ακούει για την πληγή του πολιτισμού ενδεχομένως να έχει στο μυαλό του πέντε – δέκα διάσημους προβεβλημένους ηθοποιούς ή τραγουδιστές. Δεν μιλάμε μόνο γι' αυτό, μιλάμε για χιλιάδες ανθρώπους, μιλάμε για εργαζόμενους πίσω από τη σκηνή, μιλάμε για το 3%, αν δεν κάνω λάθος, των εργαζομένων, για 100.000 οικογένειες στον τόπο μας και μιλάμε και για ιδιότυπες εργασιακές σχέσεις, με έντονο τον εποχικό χαρακτήρα και παραδοσιακά χωρίς ουσιαστική την παρουσία της Επιθεώρησης Εργασίας. Αν εξαιρέσει κανείς την περίοδο που ήμασταν εμείς

κυβέρνηση, που είχαμε δώσει πολύ ιδιαίτερη έμφαση στις εργασιακές σχέσεις σε όλους τους χώρους, σήμερα δεν υπάρχει αυτό και παλαιότερα δεν υπήρχε αυτό.

Άρα, βρισκόμαστε μπροστά σε μια πραγματικότητα που δεκάδες χιλιάδες άνθρωποι έμειναν από τον Φλεβάρη του 2020 δίχως εισόδημα, ένα χρόνο πριν.

Θα θυμάστε ότι υπήρξε δίπλα στις δικές σας κινητοποιήσεις, τις κινητοποιήσεις δηλαδή των ανθρώπων του πολιτισμού και η δική μας έντονη παρουσία. Σε όλες τις προτάσεις που καταθέσαμε είχαμε ως πρόταγμα την ενίσχυση των ανθρώπων του πολιτισμού. Μιλήσαμε για ένα εισόδημα έκτακτης ανάγκης που θα μπορούσαν να το πάρουν όλοι οι εργαζόμενοι. Κυρίως όμως άνθρωποι που είχαν εποχικό χαρακτήρα εργασίας, είναι χιλιάδες τέτοιοι στον χώρο του πολιτισμού. Κάτι τέτοιο δεν υιοθετήθηκε ποτέ.

Με τα πολλά, υπήρξε από τον Νοέμβρη και μετά ένα επίδομα των 534 ευρώ, το οποίο είναι σημαντική κατάκτηση. Αλλά νομίζω ότι δεν μπορεί να καλύψει αυτούς που έχουν χάσει το εισόδημά τους από τον Φλεβάρη του 2020 και κυρίως δεν υπήρξε ουσιαστική πρόνοια για στήριξη των επιχειρήσεων στο χώρο της τέχνης, του πολιτισμού, του θεάματος.

Αυτά όμως προτιμώ να τα πείτε εσείς. Εγώ γνωρίζω τους αριθμούς, αλλά δεν γνωρίζουμε αυτό που βιώνει ο καθένας και η καθεμιά από εσάς. Γνωρίζουμε δηλαδή ότι παρά το ότι εξαγγέλθηκαν 42 εκατομμύρια, στην πραγματικότητα 10 με 15 εκατομμύρια δόθηκαν το 2020, τη σκληρή χρονιά της πανδημίας. Και ήταν ακριβώς το ποσό εκείνο που κόπηκε από τον προϋπολογισμό σε σχέση με το 2019, δηλαδή του προηγούμενου χρόνου, διότι μειώθηκαν οι δημόσιες δαπάνες για τον πολιτισμό.

Στα ίδια επίπεδα είμαστε και στο 2021. Εγώ επίσης γνωρίζω -και θα κλείσω με αυτό την εισήγησή μου σε σχέση με τα ζητήματα που αφορούν τις πληγές της πανδημίας-, γνωρίζω πάρα πολύ καλά ότι όταν μιλάμε για πληγές στον πολιτισμό, όταν μιλάμε για την ανυπαρξία της παραγωγής πολιτισμού και τέχνης, αυτό δεν αφορά μόνο τους ανθρώπους που εργάζονται και βιοπορίζονται από την τέχνη και τον πολιτισμό, αλλά αφορά το σύνολο της ελληνικής κοινωνίας, διότι ο πολιτισμός είναι ένα δημόσιο αγαθό.

Και δεν θα έπρεπε να το βλέπουμε ως κάτι διαφορετικό. Είναι η τροφή της σκέψης, είναι το στήριγμα σε όλους τους ανθρώπους που, ιδιαίτερα αυτή την περίοδο, χρειάζονται αυτό το στήριγμα. Μια περίοδο πολύ κλειστή, πολύ στενάχωρη, που ο καθένας και η καθεμιά βρίσκει τα όρια του.

Μέσα σε όλη αυτή τη συζήτηση βεβαίως δεν μπορούμε να ξεκόψουμε τη σημερινή μας συζήτηση και όλα όσα τις τελευταίες μέρες έχουν έρθει στο φως της δημοσιότητας. Αναφέρομαι στο ελληνικό [#metoo](#), σε ένα ουσιαστικό κίνημα. Ένα ξέσπασμα, θα έλεγε κανείς, που έχει ιδιαίτερη αναφορά το τελευταίο διάστημα στους ανθρώπους του πολιτισμού στον χώρο του θεάτρου.

Πριν πω κάποιες σκέψεις και ιδέες αφού σας ακούσω, μόνο μια παρατήρηση. Δεν αφορά αποκλειστικά τον κόσμο του θεάτρου, αφορά το σύνολο της κοινωνικής ζωής, αφορά τον χώρο του αθλητισμού, αφορά τον χώρο της δημοσιογραφίας, αφορά τον χώρο της πολιτικής, αφορά κάθε εργασιακό χώρο.

Θέλω όμως να σας πω ότι αν μια λέξη μου έρχεται στο μυαλό όταν βλέπω όλα όσα με θάρρος ψυχής άνδρες και γυναίκες βρίσκουν αυτό το θάρρος και καταγγέλλουν

στιγμές που τους πόνεσαν βαθιά, γιατί ο καθένας από εμάς τέτοιου είδους στιγμές θέλει να τις απωθήσει -αυτή είναι η φυσική ροπή του ανθρώπου, να απωθεί στιγμές που τον πλήγωσαν-, η πρώτη λέξη που μου έρχεται στο μυαλό, δεν είναι η λέξη “συμπαράσταση”. Αυτή είναι η δεύτερη και πολύ ουσιαστική. Αλλά, είναι η λέξη “ευγνωμοσύνη”.

Πιστεύω ότι όλοι μας θα γίνουμε καλύτεροι μετά απ' όλο αυτό. Ο χώρος του θεάτρου δεν πρέπει να δει ως αδυναμία το γεγονός ότι πολλά κορίτσια και αγόρια, γυναίκες και άνδρες βρίσκουν το θάρρος να καταγγείλουν συμπεριφορές κακοποίησης, παρενόχλησης, εργασιακού bullying, αποπλάνησης σεξουαλικής, ή βιασμού. Αυτό δεν είναι αδυναμία για τον χώρο του θεάτρου, κατά την άποψή μου. Είναι δύναμη και ως τέτοιο πρέπει να το δούμε.

Χαίρομαι που μεταξύ των εκλεκτών εκπροσώπων του χώρου του πολιτισμού είναι και ο Σπύρος Μπιμπίλας που έχει κι ένα θεσμικό ρόλο πολύ κρίσιμο για την ανάδειξη όλων αυτών των καταγγελιών ώστε να πάρουν τον σωστό δρόμο, τον δρόμο της Δικαιοσύνης.

Θα ήθελα αφού ακούσω τις δικές σας τοποθετήσεις να κάνω κι εγώ ορισμένα σχόλια σε όλα αυτά τα κρίσιμα ζητήματα των ημερών. Θα ήθελα όμως αυτή η συζήτηση να έχει κι ένα χαρακτήρα διαδραστικό, όσο μπορούμε να το κρατήσουμε αυτό, να μην είναι δηλαδή μια τυποποιημένη συζήτηση.

Σας ευχαριστώ.

Παρεμβάσεις του Αλέξη Τσίπρα, κατά τη διάρκεια της διαδικτυακής συζήτησης:

Πάντως, αν μου επιτρέπετε, να πω κάτι εδώ. Φοβάμαι ότι αυτή η κατάσταση την οποία περιγράφετε, ενδεχομένως να επιδεινωθεί το επόμενο διάστημα. Δηλαδή, το γεγονός ότι δεν υπάρχουν συλλογικές συμβάσεις, ταυτόχρονα με το γεγονός ότι δεν υπάρχει ισχυρή δημόσια χρηματοδότηση στον χώρο του πολιτισμού, στον χώρο της τέχνης, στον χώρο του θεάτρου και άρα κάποιες επιχειρήσεις, θεατρικές επιχειρήσεις -γιατί μιλάμε σήμερα για το θέατρο- θα είναι αναγκασμένες το επόμενο διάστημα να ανοίγουν και να κλείνουν, γιατί η ζωή μας έχει γίνει ακορντεόν, αντιλαμβάνεστε ότι όχι μόνο συλλογικές συμβάσεις δεν θα μπουν στη διαδικασία να συζητήσουν, αλλά δεν θα μπουν καν στη διαδικασία να συζητήσουν για αξιοπρεπείς μισθούς και αμοιβές.

Αυτός είναι ένας φόβος ότι η πανδημία θα κάνει πολύ χειρότερα τα πράγματα το επόμενο διάστημα. Άρα, αυτή η συζήτηση είναι πάρα πολύ ουσιαστική, κατά την άποψή μου.

Όπως επίσης και η συζήτηση που έχει να κάνει με την ανυπαρξία ουσιαστικής παρέμβασης των αρμόδιων θεσμικών οργάνων. Διότι υπάρχει η Επιθεώρηση Εργασίας. Η Επιθεώρηση Εργασίας όμως είναι υποστελεχωμένη και δεν ασχολείται με το να επιθεωρεί τους εργασιακούς χώρους για το αν τηρούνται οι κανόνες και οι συνθήκες, οι σχέσεις εργασίας. Αυτό κατά την άποψή μου είναι πάρα πολύ σημαντικό ζήτημα και αφορά το σύνολο των εργασιακών χώρων: από τη βιομηχανία ή τη μικρομεσαία επιχείρηση έως όμως και το τελευταίο θέατρο, ή τον χώρο που εσείς δημιουργείτε. Αν υπήρχε αυτή η δυνατότητα, ενδεχομένως να υπήρχαν και δυνατότητες καταγγελίας.

Από την άλλη όμως, μην παραβλέπουμε το γεγονός ότι και η καταγγελία έχει όριο τον φόβο του εργαζόμενου να χάσει ακόμη κι αυτό το άτυπο πενιχρό εισόδημα. Άρα, θέλω να πω ότι εδώ είναι ένας συνδυασμός θεσμικών παρεμβάσεων αλλά και ουσιαστικής ενίσχυσης και οικονομικής στήριξης του χώρου του πολιτισμού. Διότι φοβάμαι ότι δεν μπορεί να λειτουργήσει μόνο μέσα στο πλαίσιο της οικονομίας της αγοράς, αλλά χρειάζεται ισχυρή δημόσια στήριξη.

Αν θεωρήσουμε ότι είναι δημόσιο αγαθό η τέχνη και άρα είναι σημαντικό για τη ζωή όλων μας, πρέπει -με κανόνες βέβαια, με αξιοκρατία- να υπάρχει και μια στήριξη οικονομική.

Δηλαδή εγώ ισχυρίζομαι ότι για να αντιμετωπίσουμε την επόμενη μέρα της πανδημίας που θα είναι χειρότερη, πρέπει να κουβεντιάσουμε “out of the box”. Πρέπει να αρχίσουμε να συζητάμε για ένα νέο “new deal” για τον χώρο του πολιτισμού, με πολύ σημαντική στήριξη δημόσιων δαπανών, με σχέδιο όμως, με αξιοκρατία. Μια λέξη που είναι κρίσιμη κατά την άποψή μου, γιατί λείπει. Και την είδαμε να λείπει και στην περιβόητη υπόθεση της επιλογής του καλλιτεχνικού διευθυντή του Εθνικού Θεάτρου.

Μου επιτρέπετε να πω μια σκέψη; Γιατί μου έδωσε η Τάνια Τσανακλίδου, και χαίρομαι πολύ που έχω τη δυνατότητα να συνομιλώ και μαζί της και με όλους εσάς -με πολλούς από εσάς δεν είχα την ευκαιρία να γνωριστώ από κοντά, θα το ήθελα όταν με το καλό περάσει αυτή η κρίση της αναγκαστικής αποστασιοποίησης των ανθρώπων.

Είπε η Τάνια -ας μου επιτραπεί ο ενικός- μια λέξη που πραγματικά εμένα με ανατριχιάζει και με ενοχλεί πάρα πολύ: τη λέξη “συγκάλυψη”. Και θέλω να πω ότι θεωρώ ότι αυτό είναι ίσως μεγαλύτερο έγκλημα και από τα εγκλήματα που κάποιοι επιχειρούν να συγκαλύψουν.

Πραγματικά, εγώ τον κ. Λιγνάδη δεν τον γνώρισα ποτέ. Δεν έχω κάτι μαζί του. Και κάθε άνθρωπος που κατηγορείται, καταγγέλλεται, έχει το δικαίωμα να κριθεί από τη δικαιοσύνη και όχι από τηλεπάρθυρα ή τηλεδικαστήρια.

Εντούτοις όμως, θεωρώ απαράδεκτο -και θέλω να το πω αυτό, γιατί θέλω να μιλήσουμε εδώ έξω από τα δόντια-, αυτό το οποίο γίνεται ειδικά γι' αυτόν τον άνθρωπο. Δεν ακούστηκε για κάποιο άλλον, δεν δημιουργήθηκε εκπομπή σε τηλεοπτικό σταθμό που να μας πει ότι κατηγορείται για το τίποτα και δεν υπήρξε ένα τέτοιο κλίμα, που εγώ αισθάνθηκα όλο αυτό το διάστημα, μιας προσπάθειας να το ξεπεράσουμε αυτό το θέμα.

Διότι δεν είναι εύκολο να ξεπεραστεί. Μακάρι ο άνθρωπος να δικαιωθεί στη δικαιοσύνη, αλλά η δικαιοσύνη πρέπει να κρίνει. Είπε ο κυβερνητικός εκπρόσωπος ότι “παραιτήθηκε για προσωπικούς λόγους”. Δεν είναι προσωπικοί λόγοι όταν κατηγορείσαι, όταν υπάρχουν καταγγελίες που αφορούν βιασμό, που αφορούν αποπλάνηση, που αφορούν παιδοφιλία.

Είναι ορισμένα πράγματα τα οποία πραγματικά οφείλουμε να τα σταθμίσουμε και να τα ιεραρχήσουμε. Και επειδή άκουσα την Τάνια Τσανακλίδου να λέει ότι η κ. Μενδώνη οφείλει να παραιτηθεί, εγώ βγήκα και ζήτησα την παραίτησή της κ. Μενδώνη. Γιατί; Γιατί για δυο εβδομάδες συγκαλύψε αυτές τις καταγγελίες, τις

κατηγορίες, μέχρι ο ίδιος ο καλλιτεχνικός διευθυντής του Εθνικού Θεάτρου να παραιτηθεί.

Προσέξτε όμως τώρα. Ενάμιση χρόνο ο κ. Μητσοτάκης έχει αδειάσει σχεδόν όλους του τους υπουργούς ή, αν όχι όλους, τους μισούς από το Υπουργικό του Συμβούλιο. Δεν έχει απολύσει, λίγους έχει απολύσει αλλά τους έχει αδειάσει φόρα παρτίδα! Βγαίνει αυτός από πάνω σε χίλιες δυο περιπτώσεις και παίρνει και τα εύσημα. Έτσι θέλει να κάνει, ας το κάνει, είναι ιδίωμα και του χαρακτήρα του.

Προσέξτε, όμως: είναι η πρώτη φορά που μια υπουργός αδειάζει τον κ. Μητσοτάκη. Βγήκε η κ. Μενδώνη μετά απ' όλο αυτόν τον κουρνιαχτό και μας είπε: “Εγώ τον γνώρισα τρεις μέρες πριν, δεν τον ήξερα”. Ποιος τον γνώριζε και ποιος τον έφερε αυτό τον άνθρωπο; Φορτώνει η κ. Μενδώνη τις ευθύνες στον κ. Μητσοτάκη. Αυτό κάνει ουσιαστικά και ενδεχομένως να είναι και αληθές.

Άρα, θα μου επιτρέψετε να πω ότι την ηθική και πολιτική ευθύνη της όποιας συγκάλυψης την έχει ο επιτελάρχης του επιτελικού κράτους και όχι η κ. Μενδώνη, για την οποία ορθώς καταγγέλλετε και λέτε ότι έχει κάνει χίλια δυο ατοπήματα στον χώρο του πολιτισμού και γι' αυτό τον λόγο πρέπει να παραιτηθεί.

Αλλά εγώ μιλάω έξω από τα δόντια και το λέω καθαρά. Θεωρώ όχι προβληματικό το ότι ο κ. Μητσοτάκης είχε μια ανθρώπινη φιλική σχέση με τον κ. Λιγνάδη. Αυτό μπορεί να συμβεί στον καθένα από εμάς, να έχει μια φιλική σχέση με κάποιον και να μην γνωρίζει κρυφές πτυχές του εαυτού του.

Θα τον κατηγορήσω πολιτικά για ζήτημα αναξιοκρατίας και διαχείρισης του λεγόμενου επιτελικού κράτους το γεγονός ότι μια πρόσκληση δημόσιου διαγωνισμού που θεσμοθέτησε η υπουργός Μ. Ζορμπά, με το που ανέλαβε και άλλαξε κυβέρνηση, για λόγους μάλιστα δημοσίου συμφέροντος, τον κατάργησε προκειμένου να βάλει τον κολλητό του. Αλλά αυτό είναι πολιτικό θέμα, δεν είναι ηθικό. Είναι και ηθικό, αλλά στη σφαίρα της πολιτικής.

Αυτό το οποίο εμένα με ξεπερνάει και θέλω να σας το δηλώσω, είναι ότι επί 20 μέρες τώρα, δεν βγαίνει ο ίδιος ο πρωθυπουργός μπροστά να πει: “Φίλος μου, αλλά έως εδώ. Να τον κρίνει η δικαιοσύνη. Και ενθαρρύνω –εγώ ενθαρρύνω, ως ο πρώτος πολίτης της χώρας- όσοι έχετε κάτι να δηλώσετε στη δικαιοσύνη, να πάτε να τα δηλώσετε”. Και όχι αυτό το κλίμα του “και τι έκανε ο άνθρωπος και δεν έγινε τίποτε και πάμε παρακάτω”.

Αυτό το θεωρώ συγκλονιστικό κατά την άποψή μου και γι' αυτό με αυτούς τους τόνους θέλω να δηλώσω ότι είναι συγκλονιστικό. Δεν μπορεί τέτοια ζητήματα να τα αντιμετωπίζουμε ούτε με όρους συγκάλυψης, ούτε με όρους ενοχής. Το μυαλό όλων μας ενδεχομένως να πηγαίνει αλλού. Δεν πρέπει να πηγαίνει αλλού. Πρέπει να είμαστε όμως καθαροί και να πούμε τα πράγματα με το όνομά τους.

Υπάρχουν σοβαρότατες καταγγελίες. Ακούω, μαθαίνω ότι πολλοί και πολλές δέχονται απειλητικά τηλεφωνήματα τούτη την ώρα, μη τυχόν και προχωρήσουν. Δημοσιογράφοι και νέοι άνθρωποι και δικηγόροι δέχονται απειλητικά τηλεφωνήματα. Και πρέπει όλοι εμείς όχι με κάποιους όρους ηθικής, αλλά με όρους δικαιοσύνης να βγούμε μπροστά για να στηρίξουμε την αλήθεια και να στηρίξουμε τη δικαιοσύνη.

Όσο ψηλά κι αν βρίσκονται κάποιοι οι οποίοι έχουν κακοποιήσει εκμεταλλευόμενοι την εξουσία τους ανθρώπινες ψυχές, πρέπει να δικαστούν και, αν είναι ένοχοι, να

καταδικαστούν. Αν είναι αθώοι, να τους ζητήσουμε όλοι συγγνώμη. Αλλά αν είναι ένοχοι, πρέπει αυτή η υπόθεση να προχωρήσει.

Διότι η σεξουαλική κακοποίηση αφήνει τραύματα και πληγές ανεξίτηλες. Δεν είναι σαν τη σωματική βία, που κι αυτή είναι ποινικά κολάσιμη, αλλά οι μώλωπες θα περάσουν σε λίγες μέρες. Μένουν ανεξίτηλες στο σώμα και στην ψυχή των ανθρώπων. Δεν μπορεί να είμαστε ανεκτικοί απέναντι σε τέτοιου είδους φαινόμενα.

Εγώ πάντως αυτό που θα ήθελα να πω είναι ότι είναι μια πολύ ενδιαφέρουσα συζήτηση σήμερα για όσους την παρακολούθησαν ή για όσους θα μπορούν να την παρακολουθήσουν διαδικτυακά.

Είναι πραγματικά κρίμα που τέτοιου είδους συζητήσεις δεν βλέπει εύκολα κανείς. Και δεν αναφέρομαι καθόλου σε αυτά που είπαμε εμείς, για να μην παρεξηγηθώ, αλλά σε αυτά που ακούσαμε από τους ανθρώπους της τέχνης, που όχι μόνο με ένα βιωματικό τρόπο αλλά και με ένα βαθύ στοχασμό πάνω σε υπαρκτά μεγάλα προβλήματα που αντιμετωπίζουμε όχι μόνο στην τέχνη, αλλά και στην καθημερινότητα της ζωής μας.

Καταληκτική τοποθέτηση του Αλέξη Τσίπρα, κατά τη διαδικτυακή συζήτηση:

Εγώ θέλω να ευχαριστήσω όλους και όλες που συμμετείχαν σε αυτή την πολύ ενδιαφέρουσα συζήτηση. Ας μου επιτραπεί δυο σχόλια μόνο αν έχουμε χρόνο, γιατί τα περισσότερα σχόλια τα έκανα κατά τη διάρκεια της συζήτησης στους τελευταίους ομιλητές και ομιλήτριες.

Η Μαρία Κανελλοπούλου έβαλε πολύ έντονα ένα κρίσιμο θέμα, της ευθύνης όλων μας. Της ατομικής, της συλλογικής και της πολιτικής. Και εγώ θέλω να πω ότι αυτού του είδους τα κινήματα που σπάνε αβγά, που καταρρίπτουν στερεότυπα, που δημιουργούν πληγές, αλλά που φέρνουν και κάθαρση μας κάνουν όλους καλύτερους.

Πριν από 70 χρόνια δεν μπορούσαν να φανταστούν ότι θα ψηφίζαν οι γυναίκες, για παράδειγμα. Αργότερα, όταν άρχισαν να ψηφίζουν οι γυναίκες, φαντάζομαι ότι όλοι θα έλεγαν “πού ήμασταν όλοι εμείς που τότε θεωρούσαμε αυτονόητο να μην ψηφίζουμε”.

Τι θέλω να πω; Θέλω να πω ότι προχωράει ο κόσμος μπροστά μέσα από τέτοιου είδους συγκρούσεις και στο κοινωνικό επίπεδο και στο ιδεολογικό επίπεδο και μέσα από συγκρούσεις και στον ηθικό, στερεοτυπικό πλαίσιο το οποίο αυτή τη στιγμή νομίζω ότι γίνεται μια πολύ μεγάλη μάχη και πρέπει αυτή τη μάχη να τη στηρίξουμε.

Και βεβαίως πολιτική ευθύνη έχουμε όλοι μας. Διότι πιστεύω ότι θα πρέπει να δούμε όλες τις μορφές βίας και την εργασιακή βία, προφανώς. Πόσο δε μάλλον τη βαναυσότητα της σεξουαλικής κακοποίησης ή του βιασμού ή της παιδεραστίας, την έμφυλη βία, την ενδοοικογενειακή βία, όλες τις μορφές βίας. Και να είμαστε αμείλικτοι απέναντι στην κακοποίηση, στην εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο μέσα από την αξιοποίηση της όποιας εξουσίας, είτε αυτή είναι η εξουσία του καλλιτεχνικού διευθυντή, είτε είναι η εξουσία του εργοδότη, είτε είναι η εξουσία του φύλου.

Η δεύτερη παρατήρηση σε όλα τα ωραία που είπε η Κλέλια και με τον πολύ αυθόρμητο τρόπο και έβαλε ένα ερώτημα, «Μα πιστεύουν ότι όλα αυτά μπορούν να περάσουν και να κρυφτούν»; Ναι, Κλέλια, πιστεύουν ότι μπορούν να κρυφτούν. Και πιστεύουν ότι μπορούν να κρυφτούν, για δυο λόγους.

Πρώτον, διότι υπάρχει ένα πρωτοφανές έλλειμμα ενσυναίσθησης σε αυτούς που μας κυβερνάνε. Τι σημαίνει αυτό; Σημαίνει ότι δεν κατανοούν το τι περνάει ένα μεγάλο μέρος των ανθρώπων γύρω μας. Και, ξέρεις, μπορεί κάποιος να έχει μια άλφα πολιτική άποψη ή μια βήτα πολιτική άποψη. Αλλά το να μη καταλαβαίνει τι συμβαίνει, είναι ένα πρόβλημα, πολύ σοβαρό πρόβλημα.

Όταν μας είπε για παράδειγμα ο κ. Μητσοτάκης ότι “κατανοώ πως υπάρχουν συμπολίτες μας που είναι εξαρτημένοι από το μισθό τους” εγώ αναρωτήθηκα αν καταλαβαίνει ότι δεν είναι πρωθυπουργός στο Λουξεμβούργο ή σε κάποιο καντόνι της Ελβετίας, αλλά είναι στην Ελλάδα.

Υπάρχει ένα έλλειμμα ενσυναίσθησης σοβαρότατο και γι' αυτό πέφτει και σε αποπήματα τύπου Πάρνηθας, ή Ικαρίας και τα λουπά.

Άρα, το να καταλάβουν αυτοί που μας κυβερνάνε τι περνάει ο κόσμος του πολιτισμού είναι σημαντικό πράγμα, όχι μόνο δημόσιες σχέσεις και επαφή με μια ελίτ, αλλά ο κόσμος που –όπως είπατε, χιλιάδες παραδείγματα μπορούν να δοθούν- αντιμετωπίζει σοβαρότατο βιοποριστικό πρόβλημα, πρόβλημα επιβίωσης.

Το ένα είναι το έλλειμμα της ενσυναίσθησης. Το άλλο είναι μια ασθένεια -το έχω πει κι άλλη φορά αυτό- η οποία μπορεί να προσβάλλει οποιονδήποτε είναι σε οποιαδήποτε θέση εξουσίας, είναι η αλαζονεία, η αίσθηση ότι “μπορώ να τα κάνω όλα και να τα ελέγχω όλα.

Και, ξέρετε, εδώ δεν τους αδικώ. Διότι έχουν μια τρομακτική δύναμη. Καμία άλλη κυβέρνηση μετά τη μεταπολίτευση δεν είχε τόσο τρομακτική υπεροπλία. Έχουν τον απόλυτο σχεδόν έλεγχο Μέσων Ενημέρωσης, ξοδεύουν εκατομμύρια από τα δημόσια Ταμεία για να ελέγχουν –ίσως είμαι πολύ αυστηρός, να μην πω τον όρο ελέγχουν, να πω τον όρο να διαμορφώνουν, να καθοδηγούν, να βάζουν την ατζέντα και σε τηλεοπτικούς σταθμούς.

Χτες για παράδειγμα πέρασε στη Βουλή ένα ακόμη δώρο: να μην πληρώνουν εν πάση περιπτώσει το ετήσιο τίμημα των αδειών, που, δεν λέω, επιχειρήσεις είναι, θα πρέπει να ενισχυθούν όπως όλες οι επιχειρήσεις στην πανδημία, αλλά όχι την υποχρέωσή σου απέναντι στον νόμο που για πρώτη φορά θεσπίστηκε ώστε όταν κατέχεις δημόσια συχνότητα να πληρώνεις ένα τίμημα.

Ας γίνονταν χίλιες δυο άλλες ρυθμίσεις ενίσχυσης και των ραδιοτηλεοπτικών Μέσων, όχι αυτό. Αυτό δείχνει έναν συμβολισμό. Ο συμβολισμός ποιος είναι; Ότι ήρθε μια κυβέρνηση και κατηγορήθηκε γι' αυτό, ίσως γιατί κάναμε λάθη και στον τρόπο που χειριστήκαμε μια σειρά από πράγματα. Αλλά το μήνυμα ήταν: δημόσια συχνότητα, κανόνες. Και τίμημα, αλλά και κανόνες. Κανόνες, διότι όταν εκπέμπεις δημόσιο λόγο οφείλεις να βρίσκεσαι μέσα σε ένα πλαίσιο αντικειμενικότητας, πλουραλισμού, πολιτισμικής και ψυχαγωγικής διαπαιδαγώγησης των ανθρώπων.

Δεν υπάρχει σήμερα αυτό. Άρα, αυτό γεννάει μια αίσθηση απίστευτης δύναμης ότι όλα μπορώ να τα κρύψω, όλα μπορώ να τα σκεπάσω. Και αυτό σε οδηγεί πολύ εύκολα σε μια αλαζονική συμπεριφορά.

Το τελευταίο που θέλω να παρατηρήσω. Άκουσα τον Όμηρο που έκανε μια πολύ ωραία ανάλυση, σχεδόν με μαθηματική σκέψη ήταν αυτή η ανάλυση αρθρωμένη. Μίλησε για τη δημοκρατία ως κουλτούρα και όχι ως πολίτευμα και τρόπο οργάνωσης. Ως κουλτούρα. Και συμφωνώ απόλυτα.

Θέλω δίπλα στη λέξη “δημοκρατία” να βάλουμε και τη λέξη “δικαιοσύνη”, είναι πολύ κρίσιμο. Δικαιοσύνη είτε έχει να κάνει με την κοινωνική δικαιοσύνη και αυτό που παλεύουμε εν πάση περιπτώσει όσοι αυτοπροσδιοριζόμαστε ως προοδευτικοί, Αριστεροί δηλαδή να θέλουμε εν τοιαύτη περιπτώσει να καταργηθούν ή να αμβλυνθούν οι ανισότητες, ταξικές ανισότητες, κοινωνικές ανισότητες.

Αλλά δικαιοσύνη όχι μόνο κοινωνική. Δικαιοσύνη στην καθημερινότητά μας. Είναι δείγμα δικαιοσύνης το να μπορέσουν αυτοί οι άνθρωποι που μέχρι χτες ήταν απολύτως αδύναμοι και ούτε καν περνούσε από το μυαλό τους ότι σε αυτούς τους ισχυρούς θα μπορούσαν κάποια στιγμή να τους ακουμπήσουν, να τους αγγίξουν. Είναι δείγμα δικαιοσύνης για μια κοινωνία να μπορέσουν αυτοί οι άνθρωποι να στηριχθούν και την καταγγελία τους να την καταθέσουν και να η δικαιοσύνη να προχωρήσει.

Γι' αυτό μια πρόταση στον Σπύρο Μπιμπίλα: φροντίστε, πέρα από την πολύ καλή δουλειά που κάνετε ως Σωματείο και βγήκατε μπροστά και ανοίξατε την αγκαλιά σας σε αυτούς τους ανθρώπους, να φτιάξετε ένα δίκτυο νομικής υποστήριξης, είναι κρίσιμο.

Υπάρχουν δεκάδες παιδιά ή μεγαλύτεροι, παιδιά κυρίως, παιδιά με την ευρύτερη έννοια που σου λέει: “Πού να μπλέξω τώρα εγώ, που να πάω να τα βάλω με κάποιον ισχυρό; Θα με ταραξεί στις αγωγές και στις μηνύσεις”. Εδώ ζούμε σε μια χώρα που αυτοί οι οποίοι κατήγγειλαν ότι υπήρχε σκάνδαλο στη Novartis –και δεν αναφέρομαι στο πολιτικό σκέλος, αναφέρομαι σε όλο το σκέλος του σκανδάλου αυτού και έγιναν μάρτυρες- κόντεψαν να τους εξαφανίσουν, να τους διαλύσουν.

Δεν είναι παράλογο κάποιος να σου λέει “πού να πάω να μπλέξω τώρα”. Δεν είναι μόνο το ψυχικό κομμάτι, να βρει τη δύναμη της ψυχής να βγάλει από μέσα του τον εφιάλτη. Είναι και το ότι σου λέει δεν θα καταλήξει πουθενά και δεν έχω και την οικονομική δυνατότητα να πάω σε μια δικαστική διαμάχη. Ας δώσουμε τη δυνατότητα να στηριχθούν αυτοί οι άνθρωποι.

Είμαι απολύτως βέβαιος ότι αν σήμερα μας ακούν –που θα μας ακούσουν- νομικοί, δικηγόροι, σοβαροί δικηγόροι που έχουν μια μεγάλη απήχηση και στην κοινή γνώμη που θα δημιουργήσουν εμπιστοσύνη σε αυτούς τους ανθρώπους αν τους αναλάβουν, θα προσφερθούν.

Διότι υπάρχουν ορισμένα πράγματα που όταν δεν αφορούν το πρόσωπο αλλά μια κοινωνική εξέλιξη, διότι εδώ πάει να δημιουργηθεί μια κοινωνική αλλαγή σημαντική, νομίζω θα στηρίξουν αυτή την προσπάθεια και όλοι μας μπορούμε να στηρίξουμε αυτή την προσπάθεια.

Και το τελευταίο για να μην μακρηγορώ, είναι με αυτό που άρχισα. Είναι δύναμη για το θέατρο αυτό που συμβαίνει, δεν είναι αδυναμία. Το θέατρο είναι φως, δεν είναι σκοτάδι, δεν είναι ζόφος. Είναι κάτι πολύ μεγαλειώδες. Εγώ το παρακολουθώ, ως θεατής βέβαια, αλλά είναι μια μαγική στιγμή και για τους ηθοποιούς και για τους θεατές όταν μέσα στον ίδιο χώρο σε ένα χρονικό διάστημα συγκεκριμένο

φεύγει το μυαλό τους και η ψυχή τους και συναντά τα μεγάλα πράγματα που αφορούν την ανθρώπινη ύπαρξη, τα μεγάλα αιώνια ερωτήματα.

Είναι μια μυσταγωγία, είναι φως, δεν είναι σκοτάδι. Δεν πρέπει να το δούμε ως μια διαδικασία η οποία θα αφήσει λεκέδες. Αλλά ως μια διαδικασία η οποία θα το κάνει πιο δυνατό και πιο λαμπερό.

Τη δεκαετία του '50 οι γονείς δεν ήθελαν τα παιδιά τους να γίνουν ηθοποιοί γιατί πίστευαν ότι θα στιγματιστούν. Όχι, δεν θα φτάσουμε εκεί. Αντιθέτως, νομίζω μέσα από αυτή τη διαδικασία της κάθαρσης -αρκεί να υπάρξει- το θέατρο θα γίνει ακόμη πιο λαμπερό.